

ZEVEN KOPPEN OF EEN EIGEN SMOEL?

Steven Omblets

Een curriculumhervorming gaat over inhoud, vorm en aanpak van een opleiding. Tegelijk gaat het over meer dan dat. Het gaat over sociaal werk zélf. Dit stuk pleit voor een ambitieuze identiteit voor een opleiding sociaal werk. Solidariteit zou daar een belangrijk deel van kunnen zijn.

Eerst twee vaststellingen. De erg inspirerende internationale definitie van sociaal werk herbergt enkele belangrijke opdrachten. Naast de inhoudelijke insteek spreekt ze duidelijk over de bron waar sociaal werk zijn identiteit haalt. Het wordt én in de praktijk én in een 'academic discipline' tot wasdom gebracht. Een sociale school is dus een plaats waar sociaal werk z'n inhoud krijgt. Idealiter is het ook de motor van innovatie. In de praktijk blijkt dat echter al eens tegen te vallen. Soms lijkt een sociale school op een interactief museum, weliswaar met een plichtsbewuste, met de bezoeker begane conservator, maar vooral blij dat we voldoende konden redden en bewaren, voor later. Tegelijk kijken we wat meewarig naar de rij wachtenden aan de andere kant van de straat. Blijkbaar is het elders een pak spannender.

Tegelijk ontbreekt vaak de durf om vanuit de wortels van de discipline naar vandaag te kijken. Daarom zijn we misschien dit vergeten: sociaal werk is altijd politiek. Het kiest en staat niet aan de kant. Het onderzoekt dat wat aan anderen voorbij gaat. Het verknoopt wat sommigen graag los zien. Het doorkruist wat anders comfortabel gestapeld blijft. Voorwaar krachtige wortels die een stevige grond verdienen. Anders waait de boom om. Want er staat een stevige wind. Ik druk me wellicht voorzigt uit als ik zeg dat de windhaan van de samenleving vandaag niet bepaald in onze richting wijst. Elders staan de zeilen wél bol. Sociaal werkers staan in de tegenwind en

het tocht vreselijk in onze 21ste – eeuwse welvaartsstaat. Tijd om de eigen zeilen bij te zetten.

ENGAGEREN EN INNOVEREN

De opdracht is engageren én innoveren, en wel in die volgorde. Vanuit een duidelijk idee over vooruitgang in de samenleving én de bijdrage die sociaal werk daaraan kan leveren, ontstaan innovatieve praktijken. Dit mogelijk maken bekijk ik als de lakmoesproef van de curriculumhervorming van vandaag. Het is zo dat ze iets zal bijdragen aan wat sociaal werk morgen zal zijn.

Dat engagement is dus duidelijk normatief. We kunnen niet zomaar wat in het midden gaan staan en geïnteresseerd rondkijken. Sociaal werk kiest een kant en komt tot actie. Anders houdt het op sociaal werk te zijn. Vandaag is dit wellicht een van de pijnpunten in het sociaal-agogisch werkgebied in z'n geheel. Sociaal werkers hebben een unieke inkijk in de samenleving. We komen op plekken waar anderen niet komen. Dat maakt ons tot bijzondere getuigen. Het stelt ons in staat een verhaal te vertellen dat er toe doet.

TEGEN DE WIND IN

Anderzijds is het moeilijk tegen de wind in te zeilen. Het zoekend worstelen van het sociaal werk, en bij uitbreiding van zijn opleidingsplekken, met wat zich maatschappelijk aandient is hier exemplarisch. We voelen ons soms onmachtig, dikwijls niet altijd begrepen en alleszins vaak slecht beluisterd. Het is mijn indruk dat we dit wat lijdzaam ondergaan. Vanuit een bekritiseerde identiteit twifelen we aan onszelf. Het voelt soms alsof we achter de feiten aanlopen. Als dat al zo is, hebben we dat deels aan onszelf te danken. En wel hierom.

MÉÉR SOLIDARITEIT IS ECHTE GROEI

“In een bijna behaagzieke poging om alles en iedereen graag te zien kreeg de draak steeds meer koppen. Tot hij alle kanten uitkeek, alles zag en niets begreep.” Dit stuk is een pleidooi voor een andere aanpak: een duidelijk normatief engagement dat sociaal werk plaatst waar het moet zijn.

Als inspiratie keer ik hiervoor terug naar de vruchtbare en dankbare traditie binnen de Sociale School van Heverlee. Ons normatief engagement zou moeten starten vanuit een innovatieve kijk op solidariteit. Een meer solidaire samenleving is een samenleving die vooruitgaat. Méér solidariteit is échte

Een sterke identiteit voor sociaal werk is niet gediend met arrogantie, wél met onderbouwde overtuigingskracht. Vele stemmen moeten daarom kunnen klinken als uitdaging voor het eigen engagement. Dat koesteren is onmisbaar.

groei. De kern van ons sociaal werk is die groei mogelijk maken.

Daarbij hernieuwen we de bron van ons engagement. Deze school en deze opleiding moeten ambitieus stelling nemen en onderbouwd durven kiezen voor een duidelijke focus. Die keuze doordesemt onze vakinhouden, ons onderzoek, onze dienstverlening. Het stuurt

onze externe communicatie, het bevraagt de eigen organisatie. Het is de rode draad die de afstudeerrichtingen met elkaar verbindt. Het positioneert ons in de discussies van vandaag én stuurt deze van morgen.

Deze school kan zo een centrum zijn voor innovatieve ideeën rond solidariteit, in hedendaagse en toekomstige vormen en varianten. Het past theorieën toe en experimenteert met de veelvuldige invullingen van wat solidariteit kan zijn. Het ziet de verbindende mogelijkheden op individueel en collectief vlak. Het kijkt internationaal en durft solidariteit te zien als basis voor een duurzame samenleving. De opleiding wordt daardoor een labo waar praktijk en onderzoek vanuit een duidelijke insteek vorm krijgen. Wij herijken mee wat solidariteit kan zijn en kan betekenen. Zo zullen we op termijn ook worden herkend en erkend door anderen.

Dit engagement definieert tegelijk onze yin en yang: waar we voor staan en waar voor niet, wat we doen en wat we niet doen. Vanuit de kracht van deze keuze kan veel. Het kan echter nooit een dogma worden. Een sterke identiteit voor sociaal werk is niet gediend met arrogantie, wél met onderbouwde overtuigingskracht. Vele stemmen moeten daarom kunnen klinken als uitdaging voor het eigen engagement. Dat koesteren is onmisbaar.

Dit is dus een oproep tot een weloverwogen keuze. Kiezen is in deze echter geenszins verliezen. Laat ons van deze curriculumhervorming geen zevenkoppige draak maken. Kies voor een eigen smoel. Het is alleszins prettiger in de spiegel kijken zo.

Dit stuk is gebaseerd op de werkzaamheden van de werf 'Social Work Theory'. Dank aan de werf voor de inspiratie.